

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ
SOCIO-ECONOMIC INDICATORS OF TERRITORIAL REGION

УДК 332

<https://doi.org/10.32843/bses.66-18>**Романовська Ю.А.**к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінансів
Макаренко М.А.

студентка

Хмарук В.М.

студентка

Вінницький торговельно-економічний
інститутКиївського національного торговельно-
економічного університету**Romanovska Yuliia****Makarenko Marina****Khmaruk Veronika**Vinnytsia Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University
of Trade and Economics

У роботі проведено дослідження окремих індикаторів складників соціально-економічного розвитку регіону на прикладі Вінниччини, а саме виробничого, фінансового, демографічного, науково-технічного, громадського, екологічного. Наведено, що забезпечення соціально-економічного розвитку регіону реалізується через фінансове наповнення соціальної сфери за рахунок власних муніципальних коштів і субсидування з державного бюджету. Проведене оцінювання видатків доводить, що соціальний захист Вінницької територіальної громади забезпечує дотримання конституційних гарантій громадян. Найбільша кількість видатків у Вінницькій ТГ спрямовується на соціальний захист та соціальне забезпечення. SWOT-аналіз за внутрішніми чинниками соціально-економічного розвитку Вінницької області доводить, що регіон забезпечує встановлені законодавством гарантії соціального захисту громадян за допомогою сталого економічного розвитку.

Ключові слова: регіон, територіальна громада, соціально-економічний розвиток, показники, SWOT-аналіз.

В работе проведено исследование отдельных индикаторов составляющих социально-экономического развития региона на примере Винницкой области, а именно производственной, финансовой, демографической, научно-технической, общественной, экологической. Обеспечение социально-экономического развития региона реализуется через финансовое наполнение социальной сферы за счет собственных муниципальных средств и субсидирования из государственного бюджета. Проведенная оценка расходов доказывает, что социальная защита граждан Винницкой территориальной громады обеспечивает соблюдение конституционных гарантий граждан. Наибольшее количество расходов в Винницкой ТГ направляется на социальную защиту и социальное обеспечение. Исследованные показатели Винницкого региона доказывают, что социально-экономическое развитие общества направлено на обеспечение установленных законодательством гарантий социальной защиты граждан.

Ключевые слова: регион, территориальная громада, социально-экономическое развитие, показатели, SWOT-анализ.

The study of some indicators of the components of socio-economic development of the region on the example of Vinnytsia region, namely production, financial, demographic, scientific and technical, social, environmental. It is stated that the provision of socio-economic development of the territorial community is realized through the financial content of the social sphere at the expense of own municipal funds and subsidies from the state budget. The assessment of expenditures proves that the social protection of the Vinnytsia region ensures compliance with the constitutional guarantees of citizens. The studied indicators of the Vinnytsia region prove that the socio-economic development of the community is aimed at ensuring the statutory guarantees of social protection of citizens, as well as streamlining the existing system of municipal assistance, benefits and compensation. One of the most successful system technologies that allows you to assess the impact of external and internal factors is a SWOT-analysis. The results of the SWOT analysis make it possible to assess the ability to withstand threats, as well as to overcome internal shortcomings. Thus, the internal factors of socio-economic development of the Vinnytsia region are dominated by strengths. With regard to agriculture and industry, the situation in the region is currently exacerbated by a shortage of skilled labor, namely, specialists in engineering and manufacturing. External labor migration increases the risk of further development of the labor industry. Declared indicators of socio-economic development of the territorial community are considered in terms of a set of different social and economic goals, rational and reasonable use of municipal and state financial resources. The given separate indicators characterizing social and economic development of territorial community allow to define acceptability of conditions for life and development of the person, social and economic stability of community. Changes in social and economic indicators under the influence of internal factors are the basis for the formation of qualitative socio-economic development of the region and the state as a whole.

Key words: region, territorial community, socio-economic development, indicators, SWOT-analysis.

Постановка проблеми. Питання якісного соціально-економічного розвитку як України у цілому, так і регіонів, громад протягом тривалого часу виступає важливим чинником щодо подолання кризових явищ, формує гнучкість для адаптації до мінливих умов середовища в умовах пандемії. Основою забезпечення соціально-економічних інтересів країни є стійкий розвиток регіонів та територіальних громад, що формує сприятливі умови для стратегічного розвитку держави. Забезпечення соціально-економічного розвитку країни на рівні територіальної громади є досить складним процесом, що пов'язано з реформою в економічних, політичних, соціальних сферах. Проблеми перебудови суспільства та формування правової

держави потребують переосмислення напрямів соціально-економічного розвитку громад, регіонів, держави.

Сталий розвиток є основою економічно ефективної держави у цілому. Соціально-економічний розвиток країни і окремих територіальних громад, що формують регіони, перебуває у тісному зв'язку в умовах забезпечення соціально-економічної безпеки держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Процеси забезпечення сталого розвитку країни перебувають у центрі уваги науковців: О. Резнікової, О. Ляшенко, В. Пономарьової, О. Симонової, М. Мінченко, О. Черняк, Л. Гончаренко. Питанням обґрунтування доцільності теоретичних дослі-

джен соціально-економічного розвитку регіонів України та розробленням практичних рекомендацій щодо управління ними присвячено праці таких учених, як Л. Добрик, О. Дикий, О. Дарушин. Серед українських науковців вагомий внесок у дослідження впливу чинників на соціально-економічний розвиток регіонів та держави у цілому зробили Б. Данилишин, З. Варналій, Г. Монастирський тощо. Аналіз процесів нерівномірного розвитку національних економік з урахуванням макроекономічних чинників привернув увагу закордонних учених, таких як Р. Барро, Л. Фельд, В. Тіссен, М. Портер, П. Потье, Дж. Фрідмен. Проте, незважаючи на великий обсяг досліджень сучасних фахівців із питань соціально-економічного розвитку держави, регіону, є необхідність дослідити показники соціально-економічного розвитку регіону і громади на прикладі Вінницької територіальної громади.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження соціально-економічного розвитку регіону. Оцінювання стану соціально-економічного розвитку регіону та змін, що відбулися протягом досліджуваних років, надасть наочне уявлення щодо проблематики соціально-економічного простору окремого регіону. Наведені дослідження особливостей розвитку регіону виступають підґрунтям загальнонаціонального розвитку держави у цілому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Створення сприятливих умов для соціально-економічного розвитку територіальних громад, що утворюють регіон, належить до пріоритетних завдань державного управління й є одним із ключових питань у процесі формування нової моделі соціально орієнтованої економіки країни. Розвиток громад виступає вагомим інструментом забезпечення територіальної цілісності та стабільності в державі. Соціальна орієнтація економічного розвитку територіальної громади безпосередньо спрямована на підвищення рівня й якості життя населення, індикаторами якого виступають дані рівня споживання соціальних благ, народжуваність і смертність, фізичне та духовне здоров'я населення, тривалість життя тощо. Збалансованість соціально-економічного розвитку громади передбачає дотримання особливої для кожної громади пропорції складників її розвитку, дослідження елементів, яких не вистачає у структурі розвитку даної громади, стимулювання найбільш важливих для даної громади елементів соціально-економічного розвитку.

Сталий соціально-економічний розвиток регіону передбачає вибір такого механізму, реалізація цілей якого сьогодні посприяє їх досягненню у майбутньому. Такий багатоаспектний процес розглядається з погляду сукупності різних соціальних та економічних цілей, раціонального та обґрунтованого використання потенціалу регіону, що збереже ресурси для майбутніх поколінь. Зміст розвитку регіонів може сильно відрізнятись. Дійсно, роз-

виток різних міст і сільських територій України за своїм змістом принципово різниться, і ця різниця зумовлена не лише вихідним рівнем розвитку, а й особливостями кожного регіону, його виробничою структурою, географічним положенням, виробничою спеціалізацією тощо [2, с. 25; 10, с. 3].

Розглянемо на прикладі Вінниччини та Вінницької територіальної громади (ТГ) основні показники соціально-економічного розвитку регіону:

1. Виробничий складник соціально-економічного розвитку регіону характеризується наявністю ресурсної бази та умовами, які забезпечують інтеграційні процеси. Виробничий складник Вінницької області має багатогалузевий промисловий комплекс. У регіоні функціонує понад 1 300 великих, середніх і малих підприємств різної форми власності, які виробляють промислову продукцію. Серед галузей промислового виробництва провідне місце займають харчова галузь (61,9%) та постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (17,1). Решта галузей займають від 0,4% (легка промисловість) до 3,8% (деревообробна галузь та виробництво готових металевих виробів) від загального обсягу реалізованої продукції.

Збільшенню питомої ваги галузі сприяло впровадження у 2019 р. 25 великих інвестиційних проєктів загальною вартістю 1,3 млрд грн, що дало змогу створити 390 нових робочих місць.

Таблиця 1
Індекс промислової продукції Вінницької області

	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Україна	95,7	102,8	100,4	101,6	98,2
Вінницька область	104,0	105,3	108,2	99,2	113,5
Місце серед регіонів України	2	13	7	5	1

Джерело: складено за [7]

Розвиток промислового сектору області за 2019 р. підтверджується індексом промислового виробництва, який становив 113,5% до 2018 р. Загальнодержавний рейтинг за обсягами реалізованої продукції свідчить про активізацію роботи промислових підприємств області. Так, завдяки створенню нових виробництв частка Вінниччини у загальнодержавному обсязі реалізованої продукції промисловості за останні роки має тенденцію до збільшення, що підтверджує позитивна динаміка показника з 2,2% у 2014 р. до 3,1% у 2018 р.

2. Фінансовий складник соціально-економічного розвитку регіону характеризується стійкістю фінансової та регіональної бюджетної системи, здатністю забезпечити соціально-економічну стабільність регіону. Бюджет розвитку є складовою частиною місцевого бюджету й одним із найважливіших інструментів фінансової політики органів

місцевого самоврядування в частині реалізації інвестиційних та інноваційних інфраструктурних проєктів.

У табл. 3 представлено динаміку основних показників бюджету Вінницької області впродовж 2018–2020 рр.

Проаналізувавши табл. 2, можна побачити, що власні доходи бюджету розвитку місцевих бюджетів у 2019 р. становили 260,1 млн грн і проти 2018 р. збільшилися на 126,2 млн грн, або на 94,2%. Видатки бюджету розвитку (без капітальних видатків за рахунок власних надходжень бюджетних установ, екологічного податку, надходжень до цільових фондів) становили 2 891,4 млн грн і збільшилися проти 2018 р. на 41,3 млн грн, або на 1,4%, а проти 2014 р. – на 2 343,8 млн грн, або у 5,3 рази [8].

Із даних, наведених у табл. 3, можна побачити різке зменшення доходів та видатків Вінницької області у 2018–2019 рр. порівняно з 2020 р. Темп росту доходів 2019–2020 рр. становив 3 986 643,9 тис грн, а темп росту видатків – 3 857 217,8 тис грн. Найбільшу суму кредитування зафіксовано у 2019 р. – 24 396,4 тис грн. Темп росту кредитування 2019–2020 рр. становив 6 961,9 тис грн. Найбільший дефіцит бюджету спостерігається у 2020 р. – 222 411,8 тис грн. Темп росту дефіциту бюджету 2019–2020 рр. становив 122 464,1 тис грн.

3. Демографічний складник соціально-економічного розвитку регіону характеризується рівнем бідності населення, доступності освіти, медичного обслуговування, культури, житла тощо [1, с. 187].

За підсумками 2020 р. рівень бідності збільшиться до 45%, що на 17% вище значення 2019 р. За даними інституту, опублікованими на сайті Державної служби статистики 16 вересня, рівень бідності в 2019 р. зріс порівняно з 2018 р. на 0,3 п. п. і становив 24,4%.

За минулий рік межа бідності зросла на 15% і становила 3 017 грн у середньому на одну людину на місяць. Частка бідних серед сільських домо-

господарств дорівнювала 31%, у великих містах – 16%, у малих – 28% у минулому році. Також за підсумками 2019 р. 29% домогосподарств із дітьми вважалися бідними, а частка бідних багатодітних домогосподарств зросла до 60% [7].

На діаграмі 1 наведено дані про доходи населення Вінницької області за п'ять років, грн.

Із діаграми можна зробити висновок, що доходи населення Вінницької області з кожним роком мають тенденцію до зростання. Причинами такого зростання можуть бути більш кваліфікована праця населення Вінницької області, технічний прогрес підприємств регіону, поліпшення економічної організації суспільства.

У табл 4 наведено дані про темп зростання та зниження номінальної та реальної заробітної плати у 2015–2019 рр., %.

Найбільша номінальна заробітна плата у Вінницькій області була зафіксована у 2017 р. і становила 146,1%, а найменша – у 2019 р. – 119,2%. Індекс реальної заробітної плати був найбільшим також у 2017 р. – 128,7%, найменшим – 81,3% – у 2015 р.

4. Науково-технічний складник характеризується динамікою впровадження результатів науково-технічного прогресу у соціально-економічну сферу, кваліфікацією та чисельністю персоналу, зайнятого в наукових дослідженнях та розробках.

У громаді розміщено значну частину науково-дослідної інфраструктури. Кількість організацій, які мають аспірантуру, протягом останніх п'ять років збільшилася на 1 од. і становила 7 од. У 2018 р. п'ять організацій мали докторантуру, кількість докторантів становила 16 осіб [7–9].

Система наукових організацій та підприємств Вінницької області зазнала суттєвих змін в останні роки в процесі економічних перетворень. Кількість організацій та підприємств, які виконують наукові та науково-технічні роботи, становила 20 од. у 2019 р. Значну частку у загальному обсязі наукових установ області становлять наукові організації, які працюють у галузі природничих наук.

Таблиця 2

Бюджет розвитку Вінницької області за 2015–2019 рр., млн грн

	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Доходи	104, 9	81, 7	105, 4	133, 9	260, 1
Бюджет розвитку	985, 1	1454, 8	2392, 3	2850, 1	2891, 4

Джерело: складено за [7; 8]

Таблиця 3

Динаміка основних показників бюджету Вінницької області впродовж 2018–2020 рр., тис грн

Показники виконання	2018	2019	2020	Темп росту
Доходи	10866252,1	8795593,9	4808949,9	-3986643,9
Видатки	10877023,3	8871145,2	5013927,3	-3857217,8
Кредитування	20769,2	24396,4	17434,4	-6961,9
Дефіцит/профіцит	-31541,0	-99947,7	-222411,8	-122464,1

Джерело: складено за [8]

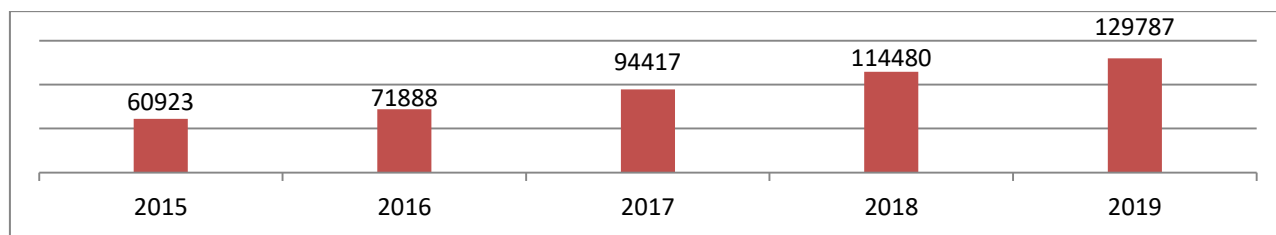

Рис. 1. Доходи населення Вінницької області за 2015–2019 рр., грн

Джерело: складено за [7]

За зазначений період загальний обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій області, становив 44,8 млн грн у 2015 р. та 53,2 млн грн у 2018 р. у фактичних цінах відповідних років.

За період 2015–2019 рр. в області зростає питома вага інноваційно активних промислових підприємств із 14,2% у 2015 р. до 15,4% у 2019 р. [9].

Із даних, наведених у табл. 5, можна побачити, що найбільшу кількість витрат на виконання наукових досліджень і розробок було витрачено у 2018 р., сума становила 49 084,5 тис грн, найменшу – у 2015 р. – 26 912,9 тис грн. У тому числі на виконання фундаментальних наукових досліджень

найбільшу кількість коштів було витрачено у 2018 р. – 22 419,6 тис грн (45,7%), на виконання прикладних наукових досліджень – у 2017 р. – 22 226,3 тис грн (49,6%) та науково-технічних (експериментальних) розробок – у 2018 р. – 11 166,3 тис грн (22,7%).

5. Громадський складник характеризується відсутністю криміналізації суспільства, тіньової економіки, корупції тощо.

На Вінниччині за 2020 р. обліковано 10,0 тис кримінальних правопорушень, що на 15,0% менше, ніж у 2019 р. Із загального числа зафіксованих правоохоронними органами кримінальних проявів 39,1% (на 2,0 в. п. більше, ніж у 2019 р.) – тяжкі та

Таблиця 4

Темп зростання та зниження номінальної та реальної заробітної плати на Вінниччині у 2015–2019 рр., %

	Номінальна заробітна плата		Індекс реальної заробітної плати	
	до попереднього року	грудень до грудня попереднього року	до попереднього року	грудень до грудня попереднього року
2015	120,9	129,9	81,3	93
2016	123,3	122,3	111,9	111,9
2017	146,1	147,8	128,7	130,1
2018	127,4	121,6	115,5	111,5
2019	119,2	115,2	112,1	112,5

Джерело: складено за [8]

Таблиця 5

Витрати на виконання наукових досліджень і розробок за видами робіт за 2015–2019 рр. у Вінницькому регіоні

Витрати на виконання наукових досліджень і розробок – усього, тис.грн	У тому числі на виконання						
	фундаментальних наукових досліджень		прикладних наукових досліджень		науково-технічних (експериментальних) розробок		
	тис грн	у % до загального обсягу витрат на виконання наукових досліджень і розробок	тис грн	у % до загального обсягу витрат на виконання наукових досліджень і розробок	тис грн	у % до загального обсягу витрат на виконання наукових досліджень і розробок	
2015	26912,9	13677,0	50,8	8699,4	32,3	4536,5	16,9
2016	39473,3	19563,8	49,6	11052,4	28,0	8857,1	22,4
2017	44803,0	13625,1	30,4	22226,3	49,6	8951,6	20,0
2018	49084,5	22419,6	45,7	15498,6	31,6	11166,3	22,7
2019	39618,3	17164,5	43,3	17757,5	44,8	4696,3	11,8

особливо тяжкі. Порівняно з 2019 р. кількість крадіжок (3 518), шахрайств (881), грабежів (159) та розбоїв (31) зменшилася на 23,4%, 8,7%, 19,3% та 52,3%, відповідно. Проте кількість випадків хабарництва (131) збільшилася на 24,8% [8].

6. Продовольчий складник характеризується рівнем забезпеченості регіону продовольством, якістю продуктів харчування.

Варто зазначити, що впродовж останніх років підприємства Вінниччини розширювали зовнішньоторговельні зв'язки з господарюючими суб'єктами з інших країн, зокрема у 2014 р. було налагоджено співпрацю з торговельними партнерами зі 129 країн світу, у 2019 р. – зі 138 країн світу. Порівняно із сусідніми областями Вінницька вирізняється значно вищим рівнем динаміки загальних обсягів експорту товарів та кількістю країн-партнерів.

7. Екологічний складник – його порушення проявляються у перевищенні допустимих норм забруднення довкілля та у витратах на ліквідацію наслідків техногенних катастроф [4, с. 36; 5, с. 105].

Протягом 2019 р. в довкілля Вінницької області від стаціонарних джерел забруднення потрапило майже 99,7 тис т забруднюючих речовин, порівняно з 2018 р. обсяг викидів збільшився на 2,5%, це пов'язано зі збільшенням розведення свійської птиці та розподіленням газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи.

Значна питома вага – 73,9% (73,7 тис т) викидів забруднюючих речовин припадає на місто Ладизжин. Окрім того, високий відсоток у розподілі викидів до загального обсягу припадає на Тульчинський (4,5%), Тростянецький (3,7%) райони та Вінницьку ТГ (2,9%). Кількість викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел у розрахунку на квадратний кілометр території по області протягом 2019 р. становила 3,8 т. Найвища щільність викидів забруднюючих речовин у розрахунку на квадратний кілометр припадає на місто Ладизжин – 3 349 т, а також на міста Вінницю (42 т), Жмеринку (17 т), Хмільник (9,4 т), Козятин (7,0 т) та на Тростянецький і Тульчинський райони (по 4,0 т). На душу населення в середньому по області припадає 64 кг викидів [7].

Основними забруднювачами повітря в області залишалися підприємства енергетичної промисловості, сільського господарства, переробної промисловості та транспортні підприємства.

Соціальний захист населення полягає у найбільшому функціонуванні соціальних структур держави, які забезпечують сталий розвиток суспільства. Соціальну забезпеченість суспільства не можна розуміти у відриві від існуючих соціальних інститутів і структур [12, с. 76]. Сучасне бачення соціального розвитку передбачає активне стимулювання і модернізацію соціальних структур та інститутів, адаптацію їх фінансування до нових реалій життя, у тому числі і в умовах пандемії.

Однією з важливих особливостей забезпечення соціально-економічного розвитку територіальної громади є фінансове наповнення соціальної сфери за рахунок власних муніципальних коштів і субсидування з державного бюджету. Джерелами власних регіональних коштів є місцеві податки і збори, добровільні пожертвування і внески юридичних і фізичних осіб. Джерелами централізованого економічного регулювання соціального розвитку територіальних громад є регулюючі податки, дотації, кошти фондів розвитку, фінансові ресурси державних програм.

У табл. 6 наведено видатки загального фонду бюджету Вінницької територіальної громади в тис грн. У таблиці можна побачити, скільки видатків іде на соціальний захист Вінницької ТГ.

Як можна побачити з табл 6, найбільша кількість видатків в уточненому плані на 2018 р. – 1 271 734,4 тис грн спрямовується на соціальний захист та соціальне забезпечення, у проєкті бюджету на 2020 р. кількість видатків значно зменшено, що пов'язано з недостатністю надходжень коштів до територіального бюджету на цю галузь.

Заходи програми сприяння залученню інвестицій у місто Вінницю у 2018 р. становили 11 092,7 тис грн, у бюджеті на 2019 р. скоротилися на 1 618,2 тис грн до 2018 р. У цілому система соціального захисту Вінницької ТГ спрямована на забезпечення встановлених законодавством гарантій соціального захисту громадян, а також на впорядкування існуючої системи надання муніципальних допомог, пільг та компенсацій. Значна увага у досліджених видатках спрямована на створення умов для активної участі у житті міста всіх категорій громадян.

Сьогодні однією з найуспішніших системних технологій, що дає змогу оцінити в комплексі вплив зовнішніх і внутрішніх чинників, сильні і слабкі боки та можливості держави, що впливають на стан захищеності інтересів суспільства та держави, є SWOT-аналіз. Результати застосування SWOT-аналізу дають змогу оцінити спроможність держави протистояти загрозам, а також подолати внутрішні недоліки для здійснення державної політики соціально-економічної безпеки [3–5].

У табл. 7 наведено дані SWOT-аналізу за внутрішніми чинниками соціально-економічного розвитку Вінницької області.

Таким чином, за внутрішніми чинниками соціально-економічного розвитку Вінницької області переважають сильні сторони. Що стосується сільського господарства та промисловості, то нині в області загострюється ситуація з недостатньою кількістю кваліфікованої робочої сили (що було вказано в слабких сторонах SWOT-аналізу), а саме фахівців інженерно-технічних та виробничих спеціальностей; також зовнішня міграція робочої сили збільшує ризик щодо забезпечення подальшого розвитку промисловості трудовими ресурсами.

Таблиця 6

Видатки загального фонду бюджету Вінницької міської територіальної громади, тис грн

Найменування галузі	2018 р.	2019 р.	проєкт 2020 р.
Соціальний захист та соціальне забезпечення, в тому числі:	1 271 734,4	781347,5	88579,8
– муніципальні програми соціального захисту;	69 022,7	81925,3	86935,8
– обласні програми соціального характеру		6548,2	1644,0
– державні програми соціального захисту (пільги, субсидії, допомоги)	1 202 711,7	692964,0	-
Освіта	1 038 599,1	1 199 344,9	1360,978,1
Охорона здоров'я, у тому числі:	367 434,7	343310,6	144718,1
– первинна медична допомога населенню;	85 015,3	20 642,7	-
– вторинна медична допомога населенню та інші	282 419,2	300 807,7	-
Житлово-комунальне господарство	286 085,2	4798483,3	436427,3
Транспорт та транспортна інфраструктура	199 434,1	281291,1	283558,6
Заходи програми сприяння залученню інвестицій у місто Вінницю	11 092,7	9 411,5	-
Інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю	14 805,1	43091,2	44717,4
Культура і мистецтво	38 291,5	43 830,8	50372,8
Фізична культура і спорт	40 092,0	51292,0	55434,3
Державне управління	205 689,7	267877,9	312653,8
Реверсна дотація	81 759,3	125 024,2	181616,5
Засоби масової інформації	17 125,6	21107,0	24286,3
Видатки на обслуговування та погашення боргових зобов'язань	11 785,3	21 201,4	-
Інші видатки	50 289,8	28475,2	20264,4
Всього видатків, у тому числі:	3 364 218,5	3711328,4	3093864,9
– за рахунок коштів бюджету Вінницької міської об'єднаної територіальної громади	1 671 306,6	2208501,6	2472652,7
– за рахунок трансфертів із державного і обласного бюджетів	1 962 911,9	1502826,8	621212,2

Джерело: складено за [8]

Таблиця 7

SWOT-аналіз за внутрішніми чинниками соціально-економічної безпеки Вінницької області

Внутрішнє середовище	Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
Наявність сільського господарства, промисловості	У Вінницькій області є розвинута інфраструктура для зберігання с/г продукції, більше 2/3 експорту регіону – продукція сільського господарства, питома вага харчової промисловості – 64,3% у структурі реалізованої промислової продукції області	Необхідність у значних фінансових інвестиціях та підготовці професійних кадрів
Зайнятість населення	Під час надання роботи зменшується бідність, поступають надходження до державного бюджету; у Вінницькій області спостерігається надзвичайно високий рівень навантаження на осіб працездатного віку	Безробіття, неофіційне працевлаштування
Рівень доходів	Чим більшим є рівень доходів громадян, тим більшим є рівень та якість життя населення. Так, за рівнем середньомісячної заробітної плати Вінницька область займає 11-е місце серед регіонів України, у березні 2021 р. середня номінальна заробітна плата становила 11 696 грн, що в 1,9 рази перевищувала рівень мінімальної заробітної плати (6 000 грн)	Неофіційне працевлаштування, не поступають надходження до державного бюджету країни
Рівень інфляції	Змушує населення більше працювати; величина індексу інфляції з березня до лютого 2021 р. у Вінницькій області становила 101,4%	Знижує рівень та якість життя населення
Рівень злочинності	Існування злочинності – наявність робочих місць для громадян в правоохоронних органах; так, у Вінницькій області в минулому році на 42% зменшилася кількість кримінальних правопорушень, учинених неповнолітніми. А загалом найбільшу частину зареєстрованих правопорушень у місті становили крадіжки, пограбування та розбійні напади	Корумпованість правоохоронних органів; низький рівень життя громадян збільшує рівень злочинності

Джерело: розроблено авторами

Демографічна ситуація у Вінницькій області характеризується прискореним старінням населення, особливо у сільських територіях, зменшенням кількості осіб працездатного віку у загальній структурі населення, але, як було зазначено в таблиці, в області спостерігається надзвичайно високий рівень демографічного навантаження на осіб працездатного віку, зокрема на 1 тис соціально активних мешканців припадає 496 осіб старше та молодше працездатного віку (у середньому в Україні – 470 на 1 тис осіб працездатного віку).

Висновки з проведеного дослідження. Задекларовані показники соціально-економічного розвитку регіону розглядаються з погляду сукупності різних соціальних та економічних цілей, раціонального та обґрунтованого використання муніципальних та державних фінансових ресурсів.

Наведені окремі індикатори, що характеризують соціально-економічний розвиток регіону, дають змогу визначити прийнятність умов для життя та розвитку особистості, соціально-економічну стабільність громади. Зміни соціальних та економічних показників під впливом внутрішніх чинників виступають підґрунтям формування якісного соціально-економічного розвитку регіону і держави у цілому.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ходаков В.Є., Абрамов Г.С., Абрамова Г.В. Вплив людського капіталу та інших соціально-економічних факторів на розвиток економічних систем регіонального типу. *Проблеми інформаційних технологій*. 2017. № 1. С. 187–191.
2. Буколова В.В. Індекси в оцінюванні соціально-економічної безпеки регіону. *Ефективна економіка*. 2017. № 8. С. 25–31.
3. Федулова С.О. Фінансова децентралізація в Україні та її вплив на соціально-економічний розвиток регіонів. *Економічний вісник ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»*. 2017. № 2. С. 42–46.
4. Буколова В.В. Індикаторний підхід в оцінюванні в економічній безпекології: проблеми застосування. *Бізнес Інформ*. 2017. № 7. С. 36–42.
5. Лашук О.С. Вплив фінансової децентралізації на соціально-економічний розвиток регіонів. *Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток*. 2017. № 2. С. 105–113.
6. Рейтингова оцінка регіонів. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/monitorynh/monitorynh-monitorynh-reytingova-otsinka-regioniv/> (дата звернення: 28.03.2021).
7. Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 р. URL: [https://vinrada.gov.ua/upload/files/7sklikannya/42pozases/921\(1\).pdf](https://vinrada.gov.ua/upload/files/7sklikannya/42pozases/921(1).pdf) (дата звернення: 13.04.2021).

8. Головне управління статистики у Вінницькій області. URL: <https://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html> (дата звернення: 13.04.2021).

9. Наукова та інноваційна діяльність України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_nauka_2017.pdf (дата звернення: 13.04.2021).

10. Добрик Л.О. Передумови і чинники впливу на соціально-економічний розвиток регіону. *Вісник Черкаського університету*. 2018. № 2. С. 3–11.

11. Проект бюджету Вінницької міської ОТГ на 2020 рік. URL: <http://surl.li/xfu> (дата звернення: 15.06.2021).

12. Романовська Ю.А., Давидюк А.О. Фінансування соціальних послуг в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2020. Вип. 46. С. 76–85.

REFERENCES:

1. Khodakov V.Ye., Abramov H.S., Abramova H.V. (2017) Vplyv liudskoho kapitalu ta inshykh sotsialno-ekonomichnykh faktoriv na rozvytok ekonomichnykh system rehionalnoho typu [The impact of human capital and other socio-economic factors on the development of regional economic systems]. *Problemy informatsiinykh tekhnolohii*, no. 1, pp. 187–191.
2. Bukolova V.V. (2017) Indeksy v otsiniuvanni sotsialno-ekonomichnoi bezpeky rehionu [Indices in assessing the socio-economic security of the region]. *Efektivna ekonomika*, no. 8, pp. 25–31.
3. Fedulova S.O. (2017) Finansova detsentralizatsiia v Ukraini ta yii vplyv na sotsialno-ekonomichni rozvytok rehioniv [Financial decentralization in Ukraine and its impact on the socio-economic development of regions]. *Ekonomichnyi visnyk DVNZ «Ukrainskyi derzhavnyi khimiko-tekhnolohichnyi universytet»*, no. 2, pp. 42–46.
4. Bukolova V.V. (2017) Indykatoryni pidkhyd v otsiniuvanni v ekonomichnii bezpekolohii: problemy zastosuvannia [Indicator approach in assessment in economic security: problems of application]. *Biznes Inform*, no. 7, pp. 36–42.
5. Lashuk O.S. (2017) Vplyv finansovoi detsentralizatsii na sotsialno-ekonomichni rozvytok rehioniv [The impact of financial decentralization on the socio-economic development of regions]. *Publichne administruvannia: naukovi doslidzhennia ta rozvytok*, no. 2, pp. 105–113.
6. Reytynhova otsinka rehioniv. Available at: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/derzhavna-rehional-na-polityka/monitorynh/monitorynh-monitorynh-reytingova-otsinka-regioniv/> (accessed 28 March 2021).
7. Stratehiia zbalansovanooho rehionalnoho rozvytku Vinnytskoi oblasti na period do 2027 roku. Available at: [https://vinrada.gov.ua/upload/files/7sklikannya/42pozases/921\(1\).pdf](https://vinrada.gov.ua/upload/files/7sklikannya/42pozases/921(1).pdf) (accessed 13 April 2021).
8. Holovne upravlinnia statystyky u Vinnytskii oblasti. Available at: <https://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information.html> (accessed 13 April 2021).

9. Naukova ta innovatsiina diialnist Ukrainy. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/09/zb_nauka_2017.pdf (accessed 13 April 2021).

10. Dobryk L.O. (2018) Peredumovy i chynnyky vplyvu na sotsialno-ekonomichnyi rozvytok rehionu [Prerequisites and factors influencing the socio-economic development of the region]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu*, no. 2, pp. 3–11.

11. Proekt biudzhetu Vinnytskoi miskoi OTN na 2020 rik. Available at: <http://surl.li/xfu> (accessed 15 June 2021).

12. Romanovska Yu.A., Davydiuk A.O. (2020) Finansuvannia sotsialnykh posluh v Ukraini [Financing of social services in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment*, vol. 46, pp. 76–85.